

Nr 384.

Av herr Ohlin m. fl., *angående vissa ändringar beträffande formen för det statliga stödet till bostadsbyggande m. m.*

På kapitalbudgeten äskar socialministern ett anslag till lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1954/55 av 400 milj. kr. och till tilläggsån för viss bostadsbyggnadsverksamhet 150 milj. kr. Riksdagens godkännande begäres av bemyndigande för bostadsstyrelsen att under budgetåret 1954/55 meddela preliminära beslut angående lån från fonden för bostadsbyggande intill ett belopp av 550 milj. kr. och från anslaget till tilläggsån av 167 milj. kr. Vidare har socialministern, vad gäller bostadsstyrelsens bemyndiganderamar för innevarande budgetår, i särskild proposition hemställt, att dessa må vidgas från 480 milj. kr. till 510 milj. kr. beträffande tertiärlånen och från 190 milj. kr. till 205 milj. kr. beträffande tilläggslånen. Genom dessa förslag bestämmes storleksordningen av den subvention, som skall utgå till nyproduktion av bostäder, och uppdrages en preliminär ram för omfattningen av denna produktion under de närmaste åren.

Beträffande formen för subventionen föreslår socialministern ingen ändring, utan denna förutsättes utgå genom tilläggsån som hittills. I motionen nr II: 523 av hr Ohlin m. fl. till föregående års riksdag förordades, att denna subventionsform skulle upphöra och att det allmännas stöd i stället senast fr. o. m. den 1 januari 1954 skulle utgå i form av löpande bidrag i enlighet med vad 1951 års bostadsutredning enhälligt föreslagit. I praktiken innebär detta förslag, att det allmänna betalar räntan på den del av i bostadsbyggande investerat kapital, som tills vidare av bostadspolitiska skäl befrias från vanliga förräntningskrav. Starka skäl, vilka åberopades i den ovan nämnda motionen, kan anföras för en sådan omläggning. Beträffande subventionens reella omfattning har vi tagit ställning för en så snabb avveckling som är praktiskt förenlig med ett undvikande av en onödig höjning av den allmänna hyresnivån eller en farlig uppsplittring av densamma. Vi har däremot tagit avstånd från en språngartad avveckling, som skulle få olyckliga konsekvenser för kostnadsläget inom näringslivet och dess konkurrenskraft. I nuvarande läge accepterar vi den av socialministern föreslagna avvecklingstakten. När det gäller en fortsatt successiv avveckling av de generella subventionerna till bostadsproduktionen liksom en smidig anpassning över huvud taget av det allmännas stöd till denna, är enligt vår mening räntebidrag en mera lätthanterlig form än kapitalsubvention. Vi vidhåller därför vår uppfattning, att en omläggning till räntebidrag bör vid-

tagas, och föreslår, att riksdagen beslutar att den nya ordningen skall tillämpas från och med ingången av nästa budgetår.

I detta sammanhang vill vi även påpeka, att den utredning om införande av kreditgarantisystem för bostadslånen, som numera handhas av riksbankschefen, ännu icke blivit färdig. Vi beklagar dröjsmålet med denna utrednings framläggande, då det icke är osannolikt, att en övergång till kreditgarantisystem också skulle medföra förenklingar och besparingar i den administrativa apparat, som behövs för lånefrågornas handläggning. Intet hinder synes oss emellertid möta att en övergång till räntebidrag sker även innan ställning togs till frågan om införande av kreditgarantisystem. Det är dock angeläget, att utredningen härom påskyndas.

Om räntebidrag tillämpas finns ingen anledning att anvisa investeringsanslag för bostadsbyggande under två olika rubriker i kapitalbudgeten. Vi förordar därför att anslaget till tilläggsån i sin helhet överföres till anslaget till lånefonden för bostadsbyggande. Med utgångspunkt från socialministerns beräkningar skulle därvid det senare anslaget komma att öka från 400 milj. med 150 milj. till 550 milj. kr. Socialministerns beräkningar i medelsäkandena till kapitalbudgeten för dessa ändamål är grundade på antagandet, att bostadsproduktionen under 1953 har omfattat ca 50 000 lägenheter och icke kan beräknas öka numerärt under 1954. Det senare antagandet är enligt vår mening betänkligt med hänsyn till den alltjämt på många håll svåra bostadsbristen och till angelägenheten av att förefintliga faktiska resurser tillvaratages för att öka bostadsproduktionen. I nuvarande konjunkturläge framstår detta för oss som ett i hög grad berättigat krav. Självfallet är, att om den allmänna balansen i vår ekonomi skulle hotas av nya kraftigare inflationstendenser, så måste även bostadsproduktionens storlek påverkas härav. För närvarande finns emellertid enligt vår mening icke tillräckliga skäl för att genom åtgärder från kredit- och lånesidan reducera bostadsbyggandet under den nivå de reala resurserna medger. Antagandet om en produktion under 1954 av endast 50 000 lägenheter och ett bestämmande av låneanslagens storlek och ramen för bostadsstyrelsens bemyndiganden med utgångspunkt härifrån synes emellertid kunna medföra risk för att bostadsbyggandet under 1954 icke kommer att tillåtas få den omfattning som de reala resurserna medger och som läget kräver. Vi anser därför, att riksdagen i skrivelse till regeringen bör framhålla vikten av att en sådan onödig dämpning av nyproduktion av bostäder icke bör tillåtas inträffa, och anhålla, att regeringen i tid, om fara härför skulle uppstå, framlägger de förslag till ökning av lånefonden, som läget kan komma att påkalla.

De anslag på driftbudgeten, som kräves vid övergång till räntebidrag, liksom den närmare utformningen av desamma, upptager vi till behandling i våra motioner i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag beträffande avskrivning av nya kapitalinvesteringar och till främjande av bostadsförsörjningen.

Vad därefter angår bemyndigandena för bostadsstyrelsen att meddela preliminära beslut beträffande tertiär- och tilläggsån vill vi anföra följande. Kungl. Maj:t har föreslagit en vidgning av bemyndigandet för innevarande år från 480 till 510 milj. kr. för tertiärlånen och från 190 till 205 milj. kr. beträffande tilläggsånen. I betraktande av de tecken på det nuvarande lägets karaktär — innebärande risker för avbrytande av i gång varande byggen — som under senaste tid framträtt, anser vi denna ökning otillräcklig. Vi föreslår att bemyndiganderamen beträffande lånefonden skall vidgas till 525 milj. kr. Då vi förutsätter en övergång till räntebidrag från och med 1 juli 1954 anser vi däremot, att en ökning av bemyndiganderamen för tilläggsån utöver Kungl. Maj:ts förslag inte är erforderlig.

Bemyndigandet för preliminära beslut angående lån, som meddelas ur lånefonden för bostadsbyggande, skall enligt Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1954/55 fastställas till 550 milj. kr. och bemyndigandet för nya tilläggsån till 167 milj. kr. I överensstämmelse med vad vi ovan föreslagit beträffande överförandet av anslaget för tilläggsån till lånefonden för bostadsbyggande förordar vi också, att endast en bemyndiganderam fastställs, som alltså, enligt Kungl. Maj:ts beräkningar, skulle bestämmas till $550 + 167 = 717$ milj. kr. I detta sammanhang vill vi emellertid påpeka, att i Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen ingår direktiv till bostadsstyrelsen av den innebörden, att ehuru väl en övre gräns skall gälla för den totala bemyndiganderamen, så skall lån till egna hem kunna utlämnas utan hinder av den totala ram för preliminära lånebeslut, som sålunda fastställs. I nuvarande läge, då utsikterna att på rimlig tid avhjälpa bostadsbristen i första hand måste anses sammanhänga med flerfamiljshusproduktionens omfattning, bör emellertid den senare produktionen icke försättas i ett sämre läge än egnahemsbyggandet utan båda dessa byggnadsformer behandlas i princip lika. En fortsatt tillfredsställande utveckling av egnahemsbyggandet är i och för sig angelägen, och vi konstaterar med tillfredsställelse, att socialministern anser sig kunna räkna med en fortsatt utvidgning av detsamma. Därför bör icke heller enligt vår mening kreditmöjligheterna för egnahemsbyggandet särskilt bindas. Med hänsyn till de risker för flerfamiljshusproduktionen, som socialministrarnas direktiv måste anses innebära, föreslår vi emellertid, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte framhålla, att bostadsstyrelsen vid preliminära beslut om lån skall tillse, att en icke nödvändig inskränkning i produktionen av flerfamiljshus på orter där utpräglad bostadsbrist råder icke skall tillåtas uppstå. Vi föreslår därför, och även med hänsyn till vår allmänna uppfattning, att i nuvarande läge en ofullständig användning av byggnadsindustriens faktiska resurser icke bör ifrågakomma, att riksdagen också beträffande bemyndiganderamen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla vikten av att förslag om vidgning av detsamma, om så blir erforderligt, framlägges för riksdagen.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi alltså,

att riksdagen,

- A. med avslag på Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslag och bemyndiganderam för tilläggsån för budgetåret 1954/55, beslutar, att det statliga stödet till bostadsbyggandet från och med den 1 juli 1954 skall utgå i form av löpande bidrag,
- B. medger, att under budgetåret 1954/55 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 717 milj. kr.,
- C. till lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1954/55 anvisar ett investeringsanslag av 550 milj. kr.,
- D. i skrivelse till Kungl. Maj:t
 1. anhåller, att Kungl. Maj:t, för den händelse att nu beviljade anslag till bostadsån på kapitalbudgeten och fastställda bemyndiganderamar leder till att faktiskt förefintliga arbetskrafts- och materielresurser icke tillfredsställande utnyttjas för att bostadsbyggandet skall bli så stort som möjligt, måtte förelägga riksdagen de tilläggsförslag, som erfordras för uppnåendet av detta syfte,
 2. uttalar, att onödig inskränkning av flerfamiljshusproduktionen på orter, där svår bostadsbrist råder, i möjligaste mån måtte undvikas.

Stockholm den 27 januari 1954.

Bertil Ohlin.

Wald. Svensson.

Manne Ståhl.

Filip Kristensson

Sven Wedén.

i Osby.
